

Tema 12.

L'Encarnació

Jesús és el Fill Únic de Déu que s'ha fet home per la nostra salvació. És Déu perfecte i home perfecte: va adoptar la nostra condició material i corpòria, sotmesa a moltes necessitats, per salvar-nos dels nostres pecats. Santa Maria és veritablement Mare de Déu perquè aquell que ella va concebre com a home, per obra de l'Esperit Sant, no és cap altre que el Fill etern del Pare.

25/01/2023

Índex

- La identitat de Jesús al Nou Testament
 - La identitat de Jesús en vista dels concilis cristològics
 - L'Encarnació
 - El coneixement i la voluntat humana de Jesús
 - El valor del misteri de l'Encarnació
 - Maria, la mare de Déu i de l'Església
 - Bibliografia bàsica
 - Lectures recomanades
-

La identitat de Jesús al Nou Testament

Els evangelis ens expliquen la història de Jesús, i això és el fonament de tota la doctrina cristològica. La cristologia no és cap altra cosa que la reflexió sobre qui és Jesús i sobre què va venir a fer al món.

Aquesta reflexió té el seu punt de partida en els escrits del Nou Testament: els evangelis, les cartes de sant Pau i de sant Joan, i els altres textos. Ells s'interroguen alhora sobre Jesús i sobre la seva importància per a l'home. I parteixen d'una convicció molt important: que Jesús no pot ser només un home. De fet, durant els anys que van seguir a la resurrecció, els primers cristians veneraven el nom de Jesús, el lloaven, li cantaven himnes i es reunien els diumenges per celebrar en la seva memòria l'eucaristia.

Tot això era molt lògic si es considerava la vida de Jesús en el seu conjunt. Tenint en compte el que expliquen els evangelis, es veu que Jesús es va considerar el representant únic de Déu al món, es va atribuir (fins i tot de manera humil i natural) prerrogatives divines com perdonar els pecats, reformar la paraula que Déu havia donat al poble a través de Moisès o exigir un amor absolut a la seva persona. A més, va confirmar tot això amb miracles importants com la resurrecció de Llàtzer, que mostraven el seu domini i el seu poder sobre els elements còsmics, els homes i els dimonis, va ressuscitar Ell mateix, i des del tron del Pare va enviar l'Esperit sant. Tot això també volia dir que Jesús havia complert les promeses que Déu havia fet a Israel per als temps últims i definitius: la promesa d'instaurar un Regne que havia de durar eternament, del qual Ell, Jesús, era el Messies-Rei

entronitzat al cel. Jesús no podia ser només un home per molt sant que el volguessin imaginar.

Aquesta convicció s'enfrontava, tanmateix, amb una pregunta fonamental: quina relació tenia Jesús amb Déu? Aquesta pregunta no era senzilla de respondre per als primers cristians. Ells confessaven que hi havia un sol Déu, però també s'adonaven que Jesús havia obrat i parlat com si fos Déu ell mateix. El problema llavors era molt clar: es pot dir que Jesús és Déu? Però en quin sentit? Això no significa confessar dos déus? Això últim era un absurd, ja que ells, com tots els jueus, també estaven convençuts que no hi ha — que no hi pot haver— més que un sol Déu. Llavors, quina és la relació de Jesús amb el Déu d'Israel?

Aquesta reflexió va arribant a poc a poc a solucions satisfactòries. En les cartes de sant Pau veiem que

l'apòstol utilitza diverses maneres per expressar la divinitat de Jesús, sense confondre'l amb Déu Pare i sense afirmar dos déus. Per exemple, a la primera carta als corintis escriu: «Però per a nosaltres hi ha un sol *Déu*, el Pare, de qui tot prové i cap al qual caminem; i hi ha un sol *Senyor*, Jesucrist, pel qual tot existeix i també nosaltres existim» (1 Co 8, 6). Utilitza aquesta expressió, «un sol Déu i un sol Senyor», que posa al mateix nivell, a la pràctica, Déu Pare i Crist, ja que a l'Antic Testament “Senyor” era «el nom més habitual per a designar la divinitat del Déu d'Israel» (*Catecisme*, núm. 446). «Atribuïnt a Jesús el títol diví de Senyor—diu el *Catecisme de l'Església Catòlica*—, les primeres confessions de fe de l'Església afirmen, des de l'origen, que el poder, l'honor i la glòria deguts a Déu Pare corresponen també a Jesús, ja que Ell és de “condició divina”» (*Catecisme*, núm. 449).

Tot això queda encara més clar a l'Evangelí de sant Joan, que des de l'inici distingeix clarament Déu Pare de la Paraula de Déu, que estava en Déu des de sempre i que era Déu ella mateixa (cf. *Jn* 1, 1). Jesús, diu sant Joan, és la Paraula encarnada, que s'ha fet home i ha vingut al món per a la nostra salvació. Aquesta Paraula existia abans del temps i de la creació i, per tant, no és creada. Ha estat sempre Paraula del Pare, i per això es distingeix del Pare encara que estigui en relació amb Ell. Es tracta d'un text important, en què sant Joan respon al problema de com dir que Jesús és Déu sense que això comporti dir que hi ha dos déus. Aquesta Paraula —pensa sant Joan— és divina com el Pare mateix, però no pot ser considerada un segon Déu, perquè és completament relativa al Pare. Aquí obre el camí a una consideració de l'únic Déu com a Trinitat de persones: Pare, Fill i Esperit. Així, al nou Testament, el

Déu d'Israel obre la seva intimitat i es revela com a Amor, Amor que fa la unitat perfecta de les tres persones divines.

La identitat de Jesús en vista dels concilis cristològics

Durant els segles que van seguir l'època apostòlica, l'Església va definir millor el seu coneixement sobre Jesús i el va aprofundir sobre la base del que havia afirmat el Nou Testament. L'extensió de l'evangelització va portar l'Evangelí a entrar en contacte amb el món no jueu i, en particular, amb el pensament grec, que admetia una pluralitat de déus en diversos graus.

En aquest context, es podia pensar que Jesús era com un segon Déu, inferior al Pare i capaç de mudar-se i d'encarnar-se (a diferència del Pare que seria immutable). Aquesta va ser la proposta d'Arri, contra la qual va reaccionar el Concili de Nicea l'any

325 (cf. *Catecisme*, núm. 465). En aquest concili es va formar el que recitem cada diumenge en el Credo, és a dir, que Jesús és «Déu de Déu, Llum de Llum, Déu vertader de Déu vertader, engendrat, no pas creat, *de la mateixa naturalesa que el Pare*». Amb això quedava clar que el Pare i el Fill comparteixen la mateixa divinitat única i que tenen la mateixa dignitat.

Un segle després, es va plantejar un altre problema important: si Jesús és Déu, com pot ser alhora home? L'experiència ens diu que un home és un individu i Déu també és un ésser diferent i individual. Com poden ser una sola realitat? Quan pensem en Crist, no es tractaria més aviat de dos éssers diferents, tot i que profundament units d'alguna manera? En aquesta direcció anava la proposta del patriarca de Constantinoble, Nestori. Per a ell, Déu i l'home Jesús formen una

unitat, perquè actuen sempre amb una conjunció perfecta. De manera semblant a la qual un cavall al galop i el genet que el dirigeix actuen en conjunció, s'emmotllen l'un a l'altre, tot i que en realitat són dos éssers diferents que formen una sola figura. Des d'aquest plantejament, Nestori concloïa que Jesús va néixer, va viure a Palestina, va morir a la creu, etc., però no es podia dir això mateix de Déu. La Paraula eterna és immutable i no pot néixer com un ésser humà. Per això mateix, tampoc no es pot dir que Maria sigui mare de Déu, sinó només mare de l'home Jesús.

El problema d'aquesta solució és que no garantia realment que Crist fos un sol ésser, una sola realitat vivent, com veiem als evangelis. S'hi va oposar el Concili d'Efes l'any 431. Aquest Concili va afirmar que la segona persona de la Trinitat, la Paraula de Déu, s'havia fet carn, és a

dir, havia fet seva, com integrant-la en ella mateixa, una naturalesa humana (cf. *Catecisme*, núm. 446). Per això era un únic ésser i no dues realitats diferents, més o menys unides, com sostenia Nestori. Amb el nom de “Jesús” ens referim al Verb, una vegada que ha fet seva la naturalesa humana, una vegada que s’ha fet home. Aquesta doctrina es coneix amb el nom d’“unió hipostàtica” (perquè l’humà s’integra en la persona preexistent del Verb = en la *hypóstasis* del Verb). Es va formular en el Concili d’Efes.

Tanmateix, hi va haver qui va malentendre aquesta doctrina, i va pensar que, llavors, l’element humà en Crist, absorbit com estava en la persona divina, s’hi dissolia. Així, la part humana de Jesús perdia tota la seva consistència. Per sortir al pas d’aquest error, vint anys després, un altre Concili ecumènic, celebrat a la ciutat de Calcedònia, va reformular

la idea d'Efes d'una manera una mica diversa: Jesús és una sola persona, va dir el Concili, però que existeix en una doble manera: com a Déu eternament i com a home en el temps. És Déu vertader i home vertader, Déu perfecte i home complet i íntegre. A partir d'aquí, els concilis posteriors van precisar la doctrina de Calcedònia i en van treure algunes conseqüències, com, per exemple, que Jesús té una voluntat humana veritable, ja que és veritablement home. I com a home va fer l'obra de la nostra salvació.

L'Encarnació

Més enllà dels problemes històrics, la part fonamental en la doctrina de l'encarnació consisteix en la presència personal del Fill de Déu en la història. A través de les seves paraules i dels seus gestos humans coneixem el Fill de Déu, i d'alguna manera entenem com és Déu mateix.

I el que veiem, sobretot, és que Déu és Amor, un amor fort capaç de donar la vida per nosaltres.

L'Encarnació és obra de Déu Tri. El Pare envia el seu Fill al món, és a dir, el Fill entra en el temps i fa seva la substància humana, la humanitat que l'Esperit Sant suscita en el si virginal de Maria, amb la seva cooperació i consentiment. D'aquesta manera, la Paraula de Déu, que existia eternament, comença a existir també com a home en la història.

La presència en la història del Fill de Déu és també proximitat del Pare i de l'Esperit Sant, ja que en Jesús, i a través d'Ell, també les altres persones divines es donen a conèixer als homes. Sobretot, sant Joan ha insistit en aquests aspectes: la vinguda de Jesús revela els trets íntims i inaccessibles de l'Ésser diví, de manera que Aquell a qui «ningú no l'ha vist mai» (*Jn 1, 18*) es fa patent en

la vida de Crist, l'Unigènit encarnat. Crist mostra en els seus gestos, en els seus afectes i paraules, la seva relació amb el Pare i amb els homes, la benevolència de Déu amb les criatures i el valor i el sentit de la realitat terrenal.

Jesús és, per tant, el Fill Únic de Déu que s'ha fet home per la nostra salvació. És també el Portador de l'Esperit Sant, el seu temple i casa en la història, i per això se l'anomena també Crist, l'Ungit. Certament, altres personatges de l'antic Israel van ser unguits amb oli amb motiu de la seva particular vocació o missió i per significar la presència en ells de l'Esperit diví, però la unció de Jesús és molt més radical, ja que deriva de la seva pròpia constitució com a home, del misteri de l'encarnació. Jesús ve al món ungit totalment per l'Esperit, i per això tot en Ell evoca la presència divina i reflecteix la

puresa i l'espiritualitat de la realitat del cel.

I aquesta presència radical de l'Esperit el curulla també de gràcia i de dons sobrenaturals, que Ell desplega en les seves accions, plenes de justícia i de bondat, i que inspiren les seves paraules, imperioses o dolces, però sempre plenes de saviesa i vida. Tot en Jesús revela als homes l'amor de Déu i aquest amor, que curulla el seu cor humà, es vessa sobre la realitat que Ell troba, sobre tot allò que va danyar el pecat, per restaurar-lo i reconduir-lo al Pare.

El coneixement i la voluntat humana de Jesús

Ja hem dit que Jesús és Déu perfecte i home perfecte. Naturalment, ell, per ser Déu, té coneixement etern i intemporal de totes les coses, però una vegada que es fa home, el seu coneixement de la realitat segueix les maneres pròpies de conèixer de

l'home, és a dir, que també Jesús, com nosaltres, coneix la realitat exterior a través d'experiències, d'imatges, de conceptes, etc., que es formen en la seva ment humana. En encarnar-se, Crist no es va voler saltar les lleis de la naturalesa i, per això, ell també va haver d'aprendre moltes coses, com cada home: va aprendre a parlar, a llegir, a treballar, a conèixer a poc a poc els elements necessaris per a la vida pràctica, i també devia aprendre moltes coses de la religiositat d'Israel que li van ensenyar principalment Maria i Josep.

La ment humana de Crist, com qualsevol intel·ligència humana, era limitada. Tanmateix, això no vol dir que el Senyor no hagi tingut coneixements que van més enllà del que és possible per a l'experiència o per a la ciència humana comuna: coneixements sobrenaturals. Els evangelis mostren, per exemple, que

Jesús va preveure la traïció de sant Pere i la de Judes. En aquests casos i en d'altres de semblants es tractava d'intuïcions que es presentaven a la ment humana de Crist com a fruit de la inspiració divina.

Tanmateix, el coneixement més important i profund que va tenir Jesús en la seva vida a la terra va ser el del seu Pare Déu. Aquest coneixement també va ser profundament sobrenatural i va constituir una dimensió permanent de la seva vida i de la seva intimitat, pel fet que la seva Persona estava eternament unida al Pare —Ell és l'Unigènit del Pare— i la seva humanitat havia estat assumida (integrada) en la seva persona. Per això, Jesús experimentava en la seva consciència humana la seva perfecta unitat amb el Pare. Tenia plena consciència de ser el Fill de Déu, enviat al món per salvar els homes.

El Compendi del Catecisme de l'Església Catòlica ha resumit el coneixement humà de Crist d'aquesta manera: «El Fill de Déu va assumir un cos animat per una ànima racional humana. Amb la seva intel·ligència humana Jesús va aprendre moltes coses a través de l'experiència. Però també com a home el Fill de Déu tenia un coneixement íntim i immediat de Déu, el seu Pare. Penetrava igualment els pensaments secrets dels homes i coneixia plenament els designis eternals que havia vingut a revelar» (núm. 90).

Jesús també va tenir una veritable voluntat humana i va ser un home plenament lliure. Va ser lliure, en primer lloc, perquè no va estar subjecte a aquest desordre interior que procedeix en nosaltres del pecat original, i que ens porta a cedir fàcilment a les tres concupiscències —la del món, la dels ulls i la de la

carn— i a quedar-ne esclavitzat. L'Esperit Sant va modelar la seva humanitat des dels seus inicis en el si de Maria i, després, va ser sempre plenament present en la seva vida. Però en sentit més profund, Jesús va ser lliure, perquè les seves accions van estar sempre mogudes per l'amor al seu Pare i a la missió que Aquest li havia encomanat. En tot moment va voler fer la voluntat del Pare, i l'amor de l'Esperit Sant al seu cor va omplir els seus actes de justícia i de caritat. Per això, com va dir el Concili Vaticà II, Jesús és sempre per a nosaltres el model d'allò que és l'home (cf. *Gaudium et Spes*, núm. 22).

Aquesta gran llibertat de Crist es va manifestar de moltes maneres: no es va deixar condicionar per persones o per circumstàncies ni per cap mena de por, ni es va plegar a les barreres culturals de la societat del seu temps, en la qual els justos menyspreaven

els pecadors i procuraven no barrejar-s'hi. Jesús, en canvi, menjava amb pecadors i fins i tot va triar alguns deixebles, com Mateu, en aquests ambients que no estaven socialment ben vistos. No va tenir cap inconvenient a trencar amb legalismes inútils, encara que estiguessin molt estesos en el seu temps, ni a encendre's en ira i fer caure les taules dels comerciants que crebantaven la dignitat sagrada del Temple; no es va deixar condicionar per la seva família, ni per estructures de poder, no va tenir cap objecció per enfrontar-se amb els fariseus i denunciar el que feien malament; i sobretot, tampoc no va tenir cap problema per entregar voluntàriament la seva vida per nosaltres. Llavors es veu que Jesús va tenir una gran llibertat, que sempre li va permetre triar el que era bo per a les persones, la qual cosa agradava el Pare.

En tot això, Jesús feia amb la seva voluntat humana el que ell havia decidit eternament juntament amb el Pare i l'Esperit Sant. Les accions de Crist van portar l'amor i la misericòrdia de Déu pels homes al terreny de la història.

El valor del misteri de l'Encarnació

Quan en el Credo recitem «es va encarnar per obra i gràcia de l'Esperit Sant i va néixer de Maria verge», afirmem que la humanitat assumida pel Verb és veritable i real, fruit de la carn d'una dona, de manera que Ell és un de nosaltres i pertany a la nostra raça. Si no fos així, no tindria un cor ni una ànima humanes, no podria patir ni morir i no existiria la resurrecció. Per això el misteri de l'encarnació és la base i el pressupost de tots els altres misteris de la vida de Jesús.

El Verb va adoptar la nostra condició material i corpòria, sotmesa a moltes

necessitats, per salvar-nos dels nostres pecats i tornar-nos a la casa del nostre Pare Déu, ja que Déu ens va crear perquè fóssim els seus fills adoptius. Aquesta obra de salvació la fa el Senyor amb tots els seus actes, també en aquells anys de joventut (l'anomenada "vida oculta" de Crist) que no van tenir cap rellevància pública particular.

Tots els actes de Jesús originen la nostra redempció, perquè, com que es viuen d'una manera justa i recta, agradable al Pare, els habilita també perquè nosaltres els puguem viure d'aquesta manera, i així ens obre el camí. Als pares de l'Església els agradava dir que Jesús, en fer seva la nostra naturalesa, l'havia guarit i purificat. Podem continuar aquesta idea dient que el Senyor ha purificat la vida corrent, en fer-la seva; l'ha transformat en quelcom agradable a Déu. Com va afirmar sant Josepmaria: «Creixent i vivint com

un de nosaltres, ens revela que l'existència humana, els quefers corrents i ordinaris, tenen un sentit diví» (*És Crist que passa*, núm. 14). Des del seu lloc al cel, Jesús ressuscitat ens dona la seva gràcia perquè en les nostres tasques quotidianes siguem capaços de descobrir l'amor que Déu ens té, i que d'aquesta manera siguin per a nosaltres camí de santificació. Així, Jesús, amb la seva vida, és el nostre camí, que ens condueix al Pare.

A més del seu valor *redemptor*, totes les obres de Jesús també tenen un valor *revelador*, perquè ens mostren l'amor de Déu per nosaltres, i un valor *recapitulador*, ja que duen a terme el projecte de Déu en la humanitat i instauren la sobirania de Déu, el seu regne, al món.

Maria, la mare de Déu i de l'Església

La Mare de Déu va ser predestinada per ser Mare de Déu des de l'eternitat, juntament amb l'Encarnació del Verb.

«A fi de ser la Mare del Salvador, Maria “fou enriquida de Déu per endavant amb aquells privilegis que esqueien a una funció tan alta” (LG 56)» (*Catecisme*, 490). L'arcàngel sant Gabriel, en el moment de l'Anunciació, la saluda com a «plena de la gràcia del Senyor» (*Lc* 1, 28). Abans que el Verb s'encarnés, Maria era ja, per la seva correspondència als dons divins, plena de gràcia. El Senyor li va concedir aquests dons especials de gràcia perquè la preparava per ser la seva Mare. Guiada per aquests, va poder donar el seu consentiment lliure a l'anunci de la seva vocació (cf. *Catecisme*, 490), mantenir-se pura de tot pecat personal (cf. *Catecisme*, 493) i lliurar-se plenament al servei de l'obra redemptora del Fill.

Ella mateixa va ser redimida des de la seva concepció: «És això el que confessa el dogma de la Immaculada Concepció, proclamat el 1854 pel Papa Pius IX: “La benaurada Verge Maria, des del primer instant de la seva concepció, per una gràcia i un favor singular de Déu totpoderós, en virtut dels mèrits de Jesucrist, Salvador del llinatge humà, va ser preservada intacta de tota màcula de pecat original” (DS 2803)» (*Catecisme*, 491).

Santa Maria és veritablement Mare de Déu, perquè «aquell que ella va concebre com a home per obra de l'Esperit Sant, [...] no és altre que el Fill etern del Pare, la segona Persona de la Santíssima Trinitat» (*Catecisme*, 495).

Maria va ser sempre Verge. Des d'antic, l'Església confessa en el Credo i celebra en la seva litúrgia «Maria com la [...] “sempre verge”

(cf. LG 52)» (*Catecisme*, 499; cf. *Catecisme*, 496-507). Aquesta fe de l'Església es reflecteix en l'antiga fórmula: «Verge abans del part, en el part i després del part». Des de l'inici, «l'Església ha confessat que Jesús va ser concebut només per obra de l'Esperit Sant en el si virginal de Maria, i ha afirmat alhora l'aspecte corporal d'aquest esdeveniment: Jesús va ser concebut “de l'Esperit Sant, sense llavor viril”» (*Catecisme*, 496). Maria també va ser verge en el part, perquè Jesús, en néixer, va consagrar la seva virginitat (cf. *Catecisme*, 499). I, ella, també es va mantenir verge després del naixement de Jesús.

Maria va ser assumpta al Cel.

«Finalment, la Verge Immaculada que havia estat preservada de qualsevol taca del pecat original, acabat el curs de la vida terrenal, fou emportada amb cos i ànima vers la glòria del cel i exaltada per Déu en

qualitat de Reina de l'univers, perquè tinguéss una més plena semblança amb el seu Fill, Senyor de senyors i vencedor del pecat i de la mort». La seva Assumpció constitueix una anticipació de la resurrecció dels altres cristians (cf. *Catecisme*, 966).

Maria és la Mare del Redemptor. Per això la seva maternitat divina comporta també la seva cooperació en la salvació dels homes: «Així Maria [...] abraçant la voluntat salvadora de Déu amb tot el cor i sense cap nosa de pecat, s'oferí totalment ella mateixa, com a esclava del Senyor, per a la persona i l'obra del seu Fill; això és, amb Ell i en dependència d'Ell, i per la gràcia de Déu que tot ho pot» (*Lumen Gentium*, núm. 56). Aquesta cooperació es manifesta principalment en la seva maternitat espiritual. És veritablement mare nostra en l'ordre de la gràcia i coopera en el naixement a la vida de la gràcia i al

desenvolupament espiritual dels fidels. A més, des del cel ens cuida com a mare procurant, amb la seva múltiple intercessió, les gràcies de Déu que necessitem per a la nostra vocació cristiana i la nostra salvació (cf. *Catecisme*, 969).

Maria és tipus i model de l'Església: «La Verge Maria és, per a l'Església, el model de la fe i de la caritat. Per això Maria “és saludada com un membre supereminent i enterament singular de l'Església” (LG 53), i constitueix, fins i tot, la “realització exemplar” [...] de l'Església (LG 63)» (*Catecisme*, 967). Pau VI, el 21 de novembre del 1964, va nomenar solemnement Maria Mare de l'Església per subratllar de manera explícita la funció maternal que la Verge exerceix sobre el poble cristià.

Es comprèn, a la vista del que hem exposat, que la pietat de l'Església cap a la Verge Santíssima sigui un

element intrínsec del culte cristià. La Verge Santíssima «és legítimament honorada per l'Església amb un culte especial» (*Catecisme*, 971), que es mostra en les nombroses festes, memòries litúrgiques i pràctiques de pietat que li dediquem els catòlics.

Antonio Ducay

Bibliografia bàsica

— *Catecisme de l'Església Catòlica*, 430-534, 720-726 i 963-975.

— Joan Pau II, *Creo en Jesucristo. Catequesis sobre el Credo (II)*, Palabra, Madrid, 1996.

Lectures recomanades

— Antonio Ducay, *Jesús, el Hijo Salvador*, Rialp, Madrid, 2015 (en particular els capítols II-IV).

— Vicente Ferrer Barrientos, *Jesucristo nuestro Salvador*, Rialp, Madrid, 2015.

pdf | document generat
automàticament des de [https://
opusdei.org/ca/article/tema-12-
lencarnacio/](https://opusdei.org/ca/article/tema-12-lencarnacio/) (05/05/2025)